

Szabó Előd

A Lélek kötele

„Amikor pedig eljött a pünkösöd napja, és mindnyájan együtt voltak ugyanazon a helyen, hirtelen hatalmas szélrohamhoz hasonló zúgás támadt az égből, amely betöltötte az egész házat, ahol ültek. Majd valami lángnyelvek jelentek meg előttük, amelyek szétoszlottak, és leszálltak mindegyikükre. Mindnyájan megteltek Szentlélekkel, és különféle nyelveken kezdtek beszélni; úgy, ahogyan a Lélek adta nekik, hogy szóljanak.” (ApCsel 2,1–4)

Egy ember a sivatagban. Szétnéz maga körül: előtte, mögötte, körülötte mindeütt csak homok. Kopott, poros, álmosítóan egyhangú, semmitmondóan csendes, egykedvűen langyos. És a kopottság, a por, az egyhangúság, a semmitmondás, a langyosság a tájon keresztül megüli a lelkét is. Még ha az otthona, még ha mindennapi lakóhelye is, önmagában bevallja, hogy milyen kopár, üres, unalmas.

Elindul. Csak azért talán, hogy mozgásával majd a tájat is megmozgatja, lépésével felzavarhatja a végtelen homokrengeteget. S amint lépeget, egyszer csak megbotlik, és orra bukik a porban. Nem bosszankodva, hanem kíváncsian ugrik talpra – nem haragszik, hanem örvend, hiszen ilyen unalomban már az is eseménynek számít, ha megbotlik, ha orra bukik, mert valami váratlan történhet. S valóban: a homokban, nem túl mélyen egy vastag kötélre bukkan. Megtapogatja, megmarkolja, fölemeli – s amint fölemeli, látja, amint egyre hosszabban emelkedik ki a homokból a köté. Nem tétovázik, hanem kezeivel egyetlen pillanatig sem engedve el a kötelet elindul annak mentén napkelet felé. Lelkében minden lépés az öröm fényét ébreszti, mert minden lépés után maga elé tekintve látja,

hogy szemével belátható távolságban folyamatosan foszlik fel a kötél a homokból. Minden lépés és kezének minden ragaszkodó mozdulata szétkergeti kopott, unalmas életérzését. Pedig még semmit sem látott, még csak a homok birodalmában halad. Aztán órák, napok teltével megváltozik a táj – sziklák és hegyek alatt fut át a varázskötél, s néha még el is kell engedje, hogy aztán átkelve az ormokon a túlsó völgyben izgalommal és örömmel fedezze fel újból a kezével igen, de lelkében soha el nem engedett kötelet. Azután mesebeli tájakon, júniusi, nyári gazdag, zöldülő földeken, szelíd dombokon, csengő és kristályvizű patakokon, erdőkön és tisztásokon vezeti őt a kötél, s a lelke nemcsak megtisztul, hanem meg is feledkezik egykori fásultságáról. Később megint beborul a táj – sötét és ijesztő völgyek, meredek sziklafalak és keserves, fenyegető üvöltések kísérik útját, de mégis biztonságban érzi magát, talán csak a kötelet markolja kicsit erősebben, kicsit határozottabban. S így váltakoznak napokon, heteken, éveken, évszázadokon át a tájak – a szép és az ijesztő, a mesebeli és a rémséges, a békés és a vergődő, s közben eszébe jut: vajon hogy is vélhettem otthonomat unalmasnak?

Végül megérkezik. Nem jelzik táblák a helyet, nem harsog harsona, nem pörög ezer dob, de mégis tudja, érzi, hogy megérkezett. Megérkezett oda, ahonnan a kötél elindult, arra a helyre, amit szavakkal nem lehet leírni, de ahol megnyugszik, s ahol ráébred arra, hogy élete azért lett sivatag, mert elengedte a kötelet, s azzal együtt azt is, ami a kötelet elindította; élete azért lett sivár, mert engedte, hogy az elejtett kötelet belepje a por; élete azért lett üres, mert hagyta, hogy emlékezetéből is kiessen, hogy volt egy kötél, amibe kapaszkodva indult; amibe kapaszkodva lehet csak mindenféle tájat megismerni, s amibe kapaszkodva lehet csak megérkezni.

Mi vagyunk ezek az emberek. Pünkösöd van, ünnep van – de az ünneplő ruha sem rejtheti el igazi, mély érzéseinket. Nem is szabad elrejtse. Akkor van ünnep, akkor vagyunk méltók az ünneplőhöz, ha őszinték vagyunk magunkhoz. Életünk sokszor olyan, mint a sivatag. Néha szétnézünk, és rettegve ébredünk rá, hogy unalom, sivárság, kopottság van mindenütt, mindenütt por és homok, mint a sivatagban. Néha nem tudjuk megfogalmazni, hogy mi az öröm életünkben, néha mindent tehernek érzünk, s legtöbbször nem is merünk elgondolkodni azon, hogy honnan jöttünk, és merre tartunk?

Pünkösdkor mozduljunk meg, tegyünk néhány lépést: hátha megmozdul léptünk alatt a homok, hátha szólásra tudjuk bírni a félelmetes csendbe burkolózó tájat. Azért van ünnep, hogy pihenjen a sokat rohanó test, s lépjen a lélek. S ha lépünk, akkor egyszer csak mi is belebotlunk valamibe. Ami idegen, ami furcsa, ami váratlan, de idegensége ellenére sem bosszant, nem haragszunk, hogy orra buktat, mert legalább megcsillan a reménye annak, hogy élet költözhet a kilátás-

talánul sivar tájba. Ebbe a furcsa képbe botlunk bele: „Amikor pedig eljött a pünkösöd napja, és mindnyájan együtt voltak ugyanazon a helyen, hirtelen hatalmas szélrohamhoz hasonló zúgás támadt az égből, amely betöltötte az egész házat, ahol ültek. Majd valami lángnyelvek jelentek meg előttük, amelyek széteszlottak, és le szálltak mindegyikükre. Mindnyájan megteltek Szentlélekkel, és különféle nyelveken kezdtek beszélni; úgy, ahogyan a Lélek adta nekik, hogy szóljanak.”

Nehezen érthető, de mégis erőtől, tüztől, lélektől lobogó kép. Ne ijedjünk meg tőle. Hajoljunk le, ássuk ki a por, a homok alól, ragadjuk meg mindkét kezünkkel, és induljunk el felsejlő nyomán napkelet felé.

Keresztény unitárius emberek vagyunk. Unitárius örökségünk olyan, mint az erős kötél, amely mentén évszázadokat haladhatunk visszafelé az időben. Két kézzel kapaszkodva a kötélbe megyünk végig a korokon: bejárjuk az elmúlt 20 év sivatagos táját; osonunk fél évszázadnak sötét rémei és árnyékai között, ahol sokszor hatalmas sziklák és hegyek mélyén rejtett utakon, de töretlenül fut a kötél, s izgalommal, örömmel fedezzük fel a túlsó völgyben újra; békés és csendes tájakon élvezzük az utat, ott ahol szépen nyílik a vadrózsa, olyan tájon, melyet csak a költők, a legnagyobbak tudnának leírni; aztán újból beborul az ég, üldözés és szenvedés torlaszolja utunkat; de a kötél átvezet azokon is. És megérkezünk. Oda, ahonnan, úgy véljük, minden elindult. Mert ha néha kicsinyeknek és gyengéknek is tűnünk, vagy tartjuk magunkat, ha néha úgy is érezzük, hogy kiürült unitárius vallásosságunk, az ünnepen, pünkösdkor érdemes meglátni: négy és fél évszázados múltunk vagyunk az örökösei. Csakhogy elengedtük a kötelet, ki ragadták kezünkől, elvesztettük, belepte a por és meg is feledkeztünk róla.

Ez azonban még nem a nagy megérkezés. A kötél tovább halad. Mert nemcsak Dávid Ferencnek, nemcsak unitárius őseinknek vagyunk utódai, hanem keresztények, s a kereszténység történelme a mi történelmünk is. Ezért nem engedjük el a kötelet, hanem haladunk még tovább, sok-sok évszázad váltakozó tájain, míg eljutunk, megérkezünk oda, ahol tényleg úgy érezzük: innen indult el minden. És ez nem más, mint a pünkösdi történet. Ahol a keresztény egyház megalakult, ahol a jézusi tanítás kemény kötőanyaggá, erős, megtartó kötéllel fonódott. S ahogy négyszázötven, ahogy kétezer év útjait végigjárjuk, csodálkozva tesszük fel a kérdést: hogyan érezhettük életünket céltalannak? Hogyan tarthatuk a tájat, a közösséget, az egyházat kopottnak, unalmasnak?

S a válasz ugyanaz: mert elengedtük a kötelet, mely összekötött a múlttal, Dávid Ferencen és annyi más hősen és névtelenen, s az apostolokon keresztül Jézussal, s Jézuson keresztül Istennel. Kiesett kezünkől a kötél, belepte a homok, a por, a közöny és a hitetlenség, s már nem tudjuk, hol van napkelet, ahonnan minden indult, és hol van napnyugat, amerre minden megérkezhet.

Az egyházi, a keresztény hitközösségnél régebbi, hitelesebb megtartó erőt nem találunk. Unitárius egyházunk négy és fél évszázados, ürmösi unitárius egyházközségünk is legalább négyszáz éves, keresztény egyházunk pedig több, mint kétezer éve áll fenn. S nemcsak létezik, de menedék, megtartó erő, sokak életének célt és értelmet adó keret, sokakat vezető és sokaknak biztonságot nyújtó erős kötél volt. Hiteles, mert mindez a pünkösdi örömuzenetben leli eredetét, s mert a pünkösdi örömuzenet nyilvánvalóan nem emberi szó és üzenet, a nagybettűs Lélektől származik, attól, akit megnevezni is nehezen lehet, akinek jelenlétét csak érezni, csak megsejteni, csak hinni lehet a pünkösdi történetben és a mi életünkben egyaránt.

Ez a közösség, ez a hit, ez a szellem megtartó erő, erős kötél volt. Volt – és lehet a jelenben is. Ha megelégljük unott, fásult, céltalan életünket; ha lépünk egyet, hogy megmozduljon körülöttünk a táj; ha eszünkbe jut, hogy volt, van valahol valami, ami utat és célt mutathat; ha alkalmat találunk arra, hogy belebotoljunk a kötélbe, mely múlttal, ősökkel, hittel és eredettel, a Lélekkel összeköt; ha meg tudjuk két kézzel fogni ezt a kötelet, s át tudjuk érezni, hogy a miénk, s hogy azt nem emberi erő adta kezünkbe, hanem valami nagyobb, valami szentebb, a Lélek maga.

A kötél mentén visszafelé, a múltba azért haladtunk, hogy fölfedezzük az eredetet, az indulásnál a Lelket, a csodát. De nem akarunk a múltban maradni, ott sóbálvánnyá változni. A múltból hozott erővel, öntudattal, lélekkel mi új utakat kell keressünk, mi kell a nekünk adott korban és szakaszon ezt a kötelet tovább vigyük. Lehet, hogy ijesztő, árnyas völgyek, lehet, hogy meredek sziklafalak, lehet, hogy kies, gyönyörű tájak várnak ránk, de minden körülmények között kapaszkodnunk kell a kötélbe, hogy mindig kapcsolatban legyünk az előttünk járó lelkekkel, s rajtuk keresztül a mindent megteremtő és mindent elindító Lélekkel.

Pünkösdkor a tanítványok ráébredtek arra, hogy őket a Lélek, Isten segíti; és ezzel a hittel, meggyőződéssel, ebbe a kötélbe kapaszkodva lettek cselekvők, lettek építők, lettek áldozathozók, és lettek mindannyian céllal, értelemmel élő emberek.

Ma pünkösöd van. Ébredjünk rá mi is arra, hogy bennünket is a Lélek, Isten vesz körül és segít. Takarítsuk el e hitről a port, a mocskot, amit a korok és eszmék ráhordtak, hogy újból a miénk legyen. Kapaszkodjunk e kötélbe, legyünk cselekvők, legyünk építők, legyünk áldozathozók, s mindenekfelett legyünk céllal és értelemmel élő emberek. Még ha nem is tudjuk, hova vezet ez a kötél bennünket, higgyük, hogy oda, ahol a helyünk van, ahol a mindeneket elindító Lélek mindenki számára otthont készített. Ámen.